

Balaton-felvidék
Buszkirándulás 2017. május 27.
Részvett 24 fő

A mai buszkirándulás program-kiírása szerint a Balatonfelvidéki Nemzeti Park geotúra-vezetőjével bejárjuk a nemzeti park felügyelete alá tartozó két rendkívül érdekes természetvédelmi területet, az Úrkúti őskarsztot, az egykori mangánbányát, és Nyirádön a Darvas-tó lefejtett bauxit lencsáját, majd egy kellemes délután során felfedezzük Tapolcát, ahol még szintén a "karszt" jegyében megnézzük a légúti problémák kezelésére alkalmas gyógybarlangot és akinek kedve van megnézni a Wass Albert múzeum népiskolát bemutató kiállítását. Hazafelé pedig végigvesszük a 77. út falvainak érdekességeit.

Mint mindig, most is 7 órakor indultunk a Széna térről. A Budapest-Székesfehérvár-Veszprém-Herend-Úrkút útvonal megtétele alatt felelevenítettük ismereteinket a természetvédelmi törvényből a nemzeti park és a természetvédelmi terület védettségi kategóriákra vonatkozóan. Mivel a mai napon a Balatonfelvidéki Nemzeti Park területén járunk majd, ezért végigvettük az idevonatkozó tudnivalókat is, mégpedig, hogy a nemzeti parkot 1997-ben hozták létre, mozaikos felépítésű, hat tájvédelmi körzete és felsorolhatatlan természetvédelmi területével együtt összesen több mint 1 millió hektár területet felügyelnek a nemzeti park munkatársai. Bővítettük a természetvédelmi fogalomtárunkat egy új fogalommal:**GEOPARK**. Az UNESCO Földtudományi Tagozata 1997-ben meghirdetett geopark programja nyomán 2000-ben hívták életre az Európai Geopark Hálózatot. A szervezet alapvető célja röviden a geológiai változatosság védelme, geológiai örökségünk népszerűsítése és bemutatása, legfőképpen a helyi közösségek bevonása az egyes tevékenységekbe. 2012. szeptember 20. óta a Balatonfelvidéki Nemzeti Park térségében található Bakony–Balaton Geopark is tagja az Európai Geopark Hálózatnak.

Első állomásunk Úrkút volt.

A települést az 1700-as évek végén – nagyvászonyi uradalma területén – a Zichy család hozta létre, mivel a megfelelő adottságok okán üveghutát építettek és működtetésére német családokat telepítettek le. A huták az 1800-as évek elején időlegesen, majd az ajkai üvegyár megalakulásával véglegesen leálltak. 1868-ban megkezdődött Csingerben a szénbányászat, majd 1917-ben a faluban is, de hamar kiderült, hogy kevés a szén viszont van egy olyan ércük ami különleges, ez pedig a mangán. 1965-ig működött teljes kapacitással, majd a kereslet hullámváza miatt lassan leállt a termelés. Az egykori mangánérc bánya területén feltárt őskarszt 1951-ben lett védett. A ma már földtani bemutatóhelyként működő Úrkúti-őskarszt természetvédelmi terület biztonságos látogatását egy 2005-ben megkezdett projekt keretében - a Pangea Kulturális és Környezetvédelmi Egyesület, az önkormányzat, a helyi civilek és a bányavállalkozó összefogásával – kialakított tanösvény, és a többször közlé vezető lépcsők biztosítják.

A falu központjában már várt minket a NP turisztikai munkatársa, Sárdy Julianna geotúra-vezető. Az ő vezetésével jártuk be a természetvédelmi területet.

Előadásában legérdekesebbek a mészkőben megtalálható egykori ammoniteszek életéről szóló történetek voltak, melyeket képekkel is illusztrált. Így például az, hogy az állatok váza – bár hasonlít a csigákéra, de a legtöbb csigáéval ellentétben nem három dimenziósan, hanem - síkban csavarodott, általában szabályos spirál alakban. A ház egy primitív, hólyag alakú kamrácskából indult ki és amikor az állat kinőtte lakókamráját, másik építésébe kezdett, átköltözött a következőbe, ami már nagyobb volt, mint az előző. A korábbi kamra elzáródott egy kalcitlemezzel a későbbitől.

Miután körbejártuk a töbröket, le- és felmáztunk a lépcsőkön, kigyönyörködtük magunkat a megmaradt csillogó mangánban és a köveken is megtelepedő növényekben, folytattuk utunkat a következő volt bánya - ezúttal egy hátrahagyott bauxit bánya a **Nyirád melletti Darvas-tó lefejtett bauxit lencséje természetvédelmi terület** – felé. Itt is geotúravezetőnk mutatta be a területet.

A leglátványosabb a rózsaszín és lila megannyi árnyalata volt, ami a zöld növényzettel együtt igen érdekes kombináció.

A bejárt két terület közös tulajdonsága, geotúravezetőnk szóhasználatával, az, hogy az alapkőzet, a dolomit mintegy "tojástartó" működött a földtörténeti időkben, melybe az ásványérc, jelen esetben a mangán és a bauxit betöltődött. Az érc kitermelésével pedig feltárultak a karszt györnyörű formái.

Elköszöntünk Sárdy Juliannától és folytattuk utunkat **Tapolcára**. Itt először – még a karszt jegyében - a Pelion Hotelén keresztül, munkatársuk vezetésével lementünk az 1925-ben felfedezett barlangba, amit 1972 óta légúti betegségek terápiás kezelésére is használnak (természetesen a másik lejárattól a Deák Jenő Kórház felől), azok akik a hotelből közelítik meg inkább még a megelőzés céljából keresik fel. A kórház-barlang 1982 óta hivatalosan gyógybarlang.

Ezt követően a tavasbarlang bejáratát érintve – a Köztársaság téren épp akkor tartott Toborzónap programjait megkerülve – a Fő téren megnéztük a Kiskirálylányt (Marton László szobrát),

majd szintén az ő szoborcsoportja, a Négy évszak mellett kimentünk a Malom-tóhoz.

Az érdeklődőkkel még megnéztük a Templomdombon az egykori karthauzi birtok-központ romkertjét és a Wass Albert Múzeumot, ahol Közép-Európa egyik legrégebbi népiskolájában helytörténeti kiállítást és iskolamúzeumot rendeztek be.

Ezután szabadprogram következett.

A hazafelé út sem szűkölködött látnivalókban. Tapolcáról kifelé még vetettünk egy pillantást az egykori bauxit lakótelep Y-házaira, majd a **77. úton** Hegyesd-Monostorapáti-Kapolcs-Nagyvázsony-Veszprém útvonalon indultunk Budapestre. A Csobánc lábánál elhaladva megemlékeztünk várának egykori törökverő kapitányáról Gyulaffy Lászlóról, aki újra szobakerült Hegyesdnél, hisz ő volt az, aki a megszálló törökök vezérét Pajazit vajdát párbajra hívta és kopjájával már az első összecsapásnál úgy átszúrta, hogy azt csak baltával tudták kiverni a török holttestéből. Monostorapáti mellett megemlékeztünk a különleges magánalapítású Boldogságos Szűz Mária és Mindenszentek bencés monostorról, melyet Bánd mester és fiai alapítottak 1121-ben.

Keresztül haladva a Művészetek Völgyén, Kapolcs és Vigándpetend között megnéztük az egész úton mellettünk futó Eger-patak vagy Eger-víz folyása mellett épült egykori malmokat.

Vigándpetend templomdombján az Eszterházyak híres építészeinek, Fellner Jakabnak tervei alapján épült templom fogta meg a tekintetet. Nagykanizsán nem a Kinizsi vár, hanem az egykori Zichy birtok központja, a kastély mellett szeltük át a várost.

Ha még ennyi látnivaló nem lett volna elég, útközben virágzó vöröshere földek látványa is lenyűgözött minket:

Ez a szép út a VI. Kerület Terézvárosi Önkormányzat támogatásával valósult meg, amit tagjaink nevében ezúton is köszönünk.

Rimán Erika
idegenvezető, egyesületi tag

*felhasznált források: a települések és a látnivalók ismertetői, honlapok
fényképeket készítette: Rimán Erika*